

**Jitka Rauchová, Jiří Frejka (1904-1952). Jihočeská univerzita v Českých
Budějovicích, Filozofická fakulta, Historický ústav 2008
Posudek rigorózní práce**

Rigorózní práce věnovaná životním osudům a dílu Jiřího Frejky je výsledkem dlouholetého studia. Autorka prošla dostupnou dokumentací v mnoha archívech a využila také úctyhodného počtu knižních a časopiseckých titulů. Protože se zabývala již dříve problematikou divadelní avantgardy a jejími společenskými souvislostmi, nedělalo jí potíže zařadit osobu Jiřího Frejky do uměleckého a celospolečenského kontextu.

Vlastní jádro práce tvoří (vedle úvodu, závěru, seznamu pramenů a literatury a příloh) tři velké kapitoly a dva exkurzy – intermezza.

V první kapitole líčí autorka dětství a dospívání Jiřího Frejky a zejména jeho umělecké začátky na pražských avantgardních scénách. Druhá kapitola je věnována Frejkovu působení v Národním divadle; časově pokrývá léta 1929-45, třetí líčí Frejkovy osudy po květnu 1945 až do jeho tragické smrti v říjnu 1952, tedy dobu, v níž Frejka působil jako umělecký šéf a režisér Vinohradského divadla a divadla v Karlíně.

Autorka se zabývá více méně paralelně jak Frejkovým životem, zejména tedy popisem jeho pracovních závazků a osobních i profesionálních kontaktů, tak jeho režiséřským dílem, jeho přínosem českému divadelnímu umění. Vyzdvihuje jeho mimořádné organizační schopnosti, společenskou obratnost (kontrastující se základním, v podstatě introvertním rysem povahy), schopnost nacházet podporu u významných osob politického (případně hospodářského) světa, i když nutno přiznat, že některé Frejkovy kontakty jsou jen těžko doložitelné. (V těchto souvislostech má velký význam i upozornění na Frejkův špatný zdravotní stav, na jeho neurózy a bolesti hlavy.) Zároveň ukazuje vývoj jeho režiséřského stylu, práci s herci, snahy budovat v každém divadle svou hereckou družinu, s níž si rozuměl beze slov. V neposlední řadě upozorňuje na jeho cit pro reklamu a propagaci, což se projevilo např. v pořádání různých doprovodných programů, přednášek, výstav, vydávání časopisů, konečně i v zachycování výrazných hereckých osobností a inscenací na gramofonové desky. Ve speciálních dodatcích autorka pojednává o publikační

aktivitě Jiřího Frejky a zřejmě ještě důležitějším podílu na konstituování moderního divadelního školství.

Jako nejzajímavější, nejpodnětější část práce se mi jeví poslední kapitola, popisující poválečnou dobu. V ní autorka představila základní rysy přestavby československého (a speciálně pražského) divadelnictví pod přímým vlivem komunistických a odborářských aktivistů, kteří se na tento úkol svědomitě připravovali již za okupace. Proto se také po osvobození se s nimi nemohl nikdo pořádně měřit. Jejich úspěch byl ale především dán tím, že zpočátku vyjadřovali názory mnoha českých divadelníků, toužících po změnách, po zárukách hospodářské jistoty i umělecké úrovni, což vše si slibovali od zestátnění divadel. Jenže jaké možnosti však takové řešení skýtalo pro naprostou kontrolu a usměrňování divadel, cenzuru a kádrování jejich zaměstnanců, se ukázalo až později.

I Frejka se nadchl pro možnost budovat „nové divadlo“, vstoupil do komunistické strany a snažil se opět zůstat na straně vítězů. V tomto případě se mu to už nepodařilo. Za velmi pozoruhodné považuji zejména pasáže, v nichž autorka líčí, jak se Frejka přestal orientovat v složité kulturněpolitické a mocenskopolitické situaci, což nespíš způsobilo či přinejmenším uspišilo jeho pád. Jiří Frejka zde, ale i v jiných případech vystupuje jako osoba, ztělesňující osudy mnoha českých umělců a vůbec intelektuálů v složitém 20. století. Celkovému vyznění této kapitoly by ale podle mého názoru prospělo, kdyby autorka plastičtěji vystihla funkci Ústřední rady odborů v poválečném kulturním dění.

Předložená práce je nesporně velice kvalitní, proto ji doporučuji k obhajobě; přimlouval bych se (po určitých úpravách) i za její vydání v knižní podobě.

Doc. PhDr. Jiří Pokorný, CSc.

26. listopadu 2008

